

Handläggare: Anneli Rydström
Telefon: 08-508 22 068

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2009-09-17

Inrättande av trygghetsboende i Stockholm stad, remissvar

Förslag till beslut

1. Stadsdelnämnden godkänner och översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Ärendet hanteras med omedelbar justering.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Annmarie Sandberg
äldreomsorgschef

Sammanfattning

En remiss har inkommit till stadsdelsnämnden om förslag att införa trygghetsboende i Stockholms stad. Trygghetsboende innebär att de boende i någon form har tillgång till trygghetslarm, personal som en gemensam resurs för att ordna social samvaro och gemensamma aktiviteter, gemensamhetslokal samt möjlighet till gemensamma måltider. Trygghetsboende ska erbjudas personer boende i Stockholms stad som upplever otrygghet och/eller social isolering i sitt ordinarie boende och där åldersgränsen för att kunna ansöka föreslås vara 65 år.

Stadsledningskontoret föreslår att omstrukturering till trygghetsboende påbörjas bl.a. avseende Kastanjen i Hägersten-Liljeholmen, vilket förvaltningen ställer sig positiv till. Servicehus som boendeform föreslås att successivt avvecklas i takt med att efterfrågan minskar. En sannolik möjlig tidplan för detta bedöms vara tio år.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att inrätta trygghetsboende i Stockholms stad. Äldre ges ökade möjligheter att själv bestämma, planera och göra egna aktiva val, vilket är positivt. En viktig fråga som måste klargöras är om de boende ges möjlighet att bo kvar när servicehus omstruktureras till trygghetsboende.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreomsorgsavdelningen. Samråd har skett med regionens stadsdelsförvaltningar Skärholmen och Älvsjö. De fackliga organisationerna informeras den 1 september 2009 och pensionärsrådet den 15 september.

Bakgrund

En remiss har inkommit från stadsledningskontoret till stadsdelsnämnden med förslag om inrättande av trygghetsboende i Stockholms stad. Remissen har skickats till stadsdelsnämnderna, äldrenämnden, Almega, Bostad Stockholm och Micasa Fastigheter för svar senast den 18 september 2009. Se bilaga.

Regeringen tillkallade 2006 en delegation, äldreboendedelegationen, med uppdrag att analysera behoven av utveckling av boende för äldre. Delegationen har avlämnat två delbetänkanden och slutbetänkandet ”Bo bra hela livet” (SOU 2008:113) avlämnades i december 2008. Äldreboendedelegationen föreslår bland annat att kommunerna genom särskild lag får befogenhet att tillhandahålla trygghetsbostäder med hyresrätt till äldre. Den nya lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2010. Enligt äldreboendedelegationens förslag ska boendeformerna i framtiden indelas i tre grupper, ordinärt boende dit även seniorboende räknas, trygghetsboenden som inte är biståndsbedömda och har tillgång till service och gemenskap samt vård- och omsorgsboenden med heldygnsomsorg.

Boendeformer för äldre

I Stockholms stad finns idag boendeformerna, ordinärt boende, seniorboende, servicehus och vård- och omsorgsboende. Trygghetsboende, som nu föreslås, blir en ny form av boende för äldre.

Vad är då skillnaden mellan de olika boendeformerna?

Ordinärt boende

Ordinärt boende innebär att den äldre bor i ett flerfamiljshus, hyresrätt eller bostadsrätt, eller i villa. Den som bor i ordinärt boende och har behov av stöd och hjälp i hemmet, t.ex. trygghetslarm, städning, inköp eller personlig omvårdnad, ansöker om detta hos stadsdelsförvaltningen. Biståndshandläggare utreder och fattar beslut. Den som beviljas hemtjänst har möjlighet att välja mellan olika hemtjänstutförare som är verksamma inom området i den så kallade kundvalsmodellen. Oftast finns det både kommunala och privata utförare att välja mellan.

Landstinget (vårdcentralen) ansvarar för hemsjukvården inklusive rehabilitering. Hemtjänsten kan utföra vissa hälso- och sjukvårdsinsatser på delegation av vårdcentralens distriktssköterska.

Seniorboende med hyresrätt

Seniorboendet är ett ordinärt boende som är avsett för personer över 65 år och det krävs inget biståndsbeslut för att erbjudas en sådan lägenhet.

Lägenheterna förmedlas via Bostad Stockholm utifrån kötid. Förtur ges för medicinska/sociala skäl. Stadsledningskontoret föreslår att åldergränsen ändras till 55 år, det vill säga samma åldergräns som privata hyresvärdar vanligtvis använder till seniorboenden.

I Stockholms stad finns seniorboende med hyresrätt, som drivs av Micasa. Seniorboendena har tidigare varit servicehus, men har renoverats och tillgänglighetsanpassats. Lägenheterna består av 1-3 rum och kök. På seniorboendet finns gemensamma utrymmen för aktiviteter och social samvaro. Restaurang kan finnas.

Den som bor på seniorboende och har behov av stöd och hjälp i hemmet, ansöker om och väljer hemtjänst på samma sätt som den som bor i ordinärt boende.

Landstinget (vårdcentralen) ansvarar för hemsjukvården, inklusive rehabilitering. Hemtjänsten kan utföra vissa hälso- och sjukvårdsinsatser på delegation av vårdcentralens distriktssköterska.

Servicehus

I de fall den enskildes vård- och omsorgsbehov inte kan tillgodoses i ordinärt boende, trots insatser från hemtjänst, kan det vara aktuellt med ett servicehusboende. Biståndsbeslut krävs för att få bo på servicehus, det vill säga stadsdelsförvaltningens biståndshandläggare utreder och fattar beslut om servicehusboende, utifrån stadens riktlinjer. Riktlinjerna anger att bedömningen för servicehusboende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes ålder, hälsotillstånd och upplevelse av otrygghet ska beaktas. Medelåldern på servicehus är över 85 år. Den enskilde kan önska vilket servicehus man vill flytta till, men det finns ingen valfrihetsmodell som för vård- och omsorgsboende, där den äldre väljer och ställer sig kö.

Servicehusen består av ett antal lägenheter, oftast ett 100-tal samt gemensamma lokaler för aktiviteter och social samvaro. På servicehusen kan det finnas restaurang, fot- och hårvård och kiosk.

Den som bor på servicehus och behöver hemtjänst ansöker om detta på samma sätt som den som bor i ordinärt boende, på seniorboende och trygghetsboende. På servicehus finns dock inget kundval för hemtjänst, utan hemtjänstinsatserna utförs av vårdpersonalen (vårdbiträden och undersköterskor) som finns på servicehuset.

Stadsdelen (servicehuset) ansvarar för hemsjukvården inklusive rehabilitering. På servicehusen finns därför sjuksköterskor samt sjukgymnaster och arbetsterapeuter.

Vårdpersonal finns dygnet runt samt tillgång till sjuksköterska.

Landstinget (vårdcentralen) ansvarar för läkarinsatserna.

Vård- och omsorgsboende

Vård- och omsorgsboende är för äldre som har omfattande behov av omvårdnad dygnet runt, så kallad heldygnsomsorg. Biståndsbeslut krävs, det vill säga stadsdelsförvaltningens biståndshandläggare utreder och fattar beslut om vård- och omsorgsboende. Den enskilde som beviljas vård- och omsorgsboende väljer själv vilket boende man vill flytta till. Den så kallade valfrihetsmodellen innebär att den enskilde samtidigt kan stå i kö till tre boenden.

Vård- och omsorgsboende delas in i två inriktningar, vård- och omsorgsboende för somatiskt sjuka (kallas ibland sjukhem) och vård- och omsorgsboende för personer med demenssjukdom (kallas oftast demensboende eller gruppboende för dementa). På ett demensboende bör det bo max 9 personer medan det på ett sjukhem kan bo något fler.

Den boende har egen lägenhet/större rum med eget hygienutrymme samt pentry. Standarden kan variera. Gemensamma utrymmen finns för måltider, aktiviteter och social samvaro.

Vårdpersonal och sjuksköterskor finns dygnet runt.

Stadsdelen (vård- och omsorgsboendet) ansvarar för hälso- och sjukvården inklusive rehabilitering upp t.o.m. sjuksköterska. Tillgång finns till sjukgymnaster och arbetsterapeuter.

Landstinget (vårdcentralen) ansvarar för läkarinsatserna.

Korttidsvård är också en form av heldygnsomsorg, en vårdform under en begränsad tid. En ”korttidsplats” används för att avlasta anhörig/närstående som vårdar person som bor i ordinärt boende, ofta återkommande och regelbundet, så kallad växelvård. En korttidsplats kan också användas för boendebedömning, som innebär att den äldres behov av eventuellt vård- och omsorgsboende behöver utredas närmare.

Förslag om trygghetsboende (ny boendeform)

Stadsledningskontoret föreslår att trygghetsboende införs i Stockholms stad. Förslaget i sin helhet återfinns i bilaga.

Målgruppen för trygghetsboende är äldre som upplever otrygghet och/eller social isolering i sitt ordinarie boende. Trygghetsboende ska erbjudas personer boende i Stockholms stad och där åldersgränsen för att kunna ansöka föreslås vara 65 år.

I trygghetsboende ska de boende i någon form ha tillgång till trygghetslarm, personal som en gemensam resurs för att ordna social samvaro och gemensamma aktiviteter samt tillgång till gemensamhetslokal. Möjlighet till gemensamma måltider ska finnas, vilket dock inte innebär att det måste finnas en restaurang.

Inget bistånd ska krävas. Lägenheter i trygghetsboende förmedlas av Bostad Stockholm utifrån kötid, och eventuell förtur av medicinska/sociala skäl, enligt de förtursregler som finns.

Den som bor på trygghetsboende och har behov av stöd och hjälp i hemmet, ansöker om och väljer hemtjänst på samma sätt som den som bor i ordinärt boende och på seniorboende.

Stadsledningskontoret föreslår att servicehus som boendeform successivt avvecklas i takt med att efterfrågan minskar. En sannolik möjlig tidplan för detta är tio år.

Vidare föreslås att omstrukturering till trygghetsboende påbörjas avseende Rinkeby äldreboende/servicehus, Kastanjen i Hägersten-Liljeholmen, Långbroberg i Älvsjö, Väduren på Norrmalm och Nälsta i Hässelby-Vällingby. Beslut om dessa omvandlingar föreslås fattas och genomföras av respektive nämnd.

Det är respektive stadsdelsnämnd som bereder frågan om omstrukturering av servicehus/vård- och omsorgsboenden.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Trygghetsboende införs i enlighet med vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. (Se bilaga samt ovan).
2. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att besluta om vilka servicehus/vård- och omsorgsboenden som ska omvandlas till trygghetsboende.
3. Förslag till omstrukturering av boenden ska beredas av respektive stadsdelsnämnd och godkännas av kommunstyrelsen.
4. Förmedling av lägenhet i trygghetsboende ska ske via Bostad Stockholm i enlighet med i ärendet föreslagna principer.
5. Åldersgränsen för förmedling av seniorboende ändras från 65 år till 55 år.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till stadsledningskontorets förslag om inrättande av trygghetsboende i Stockholms stad. Genom trygghetsboende ges äldre ökade möjligheter att själv bestämma, planera och göra egna aktiva val, vilket är viktigt. Det är den äldre själv som avgör om man känner sig otrygg, bestämmer och väljer när man vill flytta. Förvaltningen tycker det är bra att det ska finnas gemensamma utrymmen för aktiviteter och social samvaro och att de boende erbjuds möjlighet till gemensamma måltider.

Förvaltningen ställer sig också positiv till förslaget om att Kastanjen omstruktureras till trygghetsboende, vilket ligger i linje med stadsdelens framtida planering. Lokalerna för Kastanjens servicehus sägs upp och omstruktureras i samband med att Kastanjens vård- och omsorgsboende flyttas till Axelsberg, 2011. Stadsdelens övriga servicehus Axelsberg, Fruängsgården och Trekanten kan också vara lämpliga att omvandla till trygghetsboende alternativt seniorboende, på sikt.

Förvaltningen vill i övrigt lyfta fram några viktiga frågeställningar som bör förtydligas i det fortsatta arbetet.

Förslaget är att stadens servicehus avvecklas och omvandlas till trygghetsboende. En möjlig tidsplan för detta är 10 år, enligt stadsledningskontoret.

Förvaltningen anser att detta är en väl lång avvecklingsperiod, om staden beslutar att inte ha kvar servicehus som boendeform. En frågeställning är då när staden ska upphöra med att bevilja servicehusboende.

En av det viktigast frågorna är om de boende får bo kvar när servicehus omvandlas till trygghetsboende. Förvaltningens uppfattning är att de boende ska ges möjlighet att bo kvar, om man så önskar. Följdfråga blir då hur biståndsbeslutet om servicehusboende ska hanteras, om den äldre väljer att bo kvar på ett trygghetsboende. Om den boende önskar att behålla sitt biståndsbeslut om servicehusboende, finns risk för att personen får flytta flera gånger, eftersom servicehusen föreslås avvecklas successivt.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens remissvar.

Bilaga

Stadsledningskontorets ärende ”Inrättande av trygghetsboende i Stockholm stad, daterat 2009-05-29